

En PDF-artikel fra www.salmedatabasen.dk af pædagog og salmedigter Bente Graugaard Nielsen

Salmer til børn og unge

Hvordan gøre salmesangen vedkommende for de yngre årgange?

Publiceret januar 2019

Salmer til børn og unge

Bente Graugaard Nielsen, pædagog og salmedigter

Igennem mange år har jeg arbejdet med salmer skrevet til børn. Som tidligere ansat på en kristen friskole har jeg hørt flere forskellige meninger om, hvad børn skal synge i forbindelse med morgensang og kristendomsundervisning. Nogle er af den overbevisning, at små, enkle sange og bibelvers sat på melodi skal være hovedindholdet i fællessangen. Andre holder på, at børn skal synge de gedigne salmer fra Den Danske Salmebog. Synspunktet henviser til, at vi i den danske salmetradition er så berigede med salmer, der ikke må gå i glemmebogen.

Som jeg og de fleste andre ser det, må det være et både og. Vi skal videregive vores rige salmetradition til nye slægtled ved at lære dem nogle af de gode gamle kernesalmer. Men hvis et barn skal have glæde af en salme her og nu, skal den være forståelig. Det gælder både i form af et nutidigt og ligefremt sprog og med hensyn til indhold. Vi må ikke glemme de kendte visdomsord, at hvis man vil føre et menneske et sted hen, må man begynde med at møde det der, hvor det er. Det gælder naturligvis også, når man har med børn at gøre. Taler vi hen over hovedet på børnene, når vi dem ikke. Det er heller ikke kun for underholdningens skyld, at man i flere og flere kirker indfører børnekirke under søndagsgudstjenesten. Enten i form af børnenes fem minutter eller man tager børnene med til et lokale, hvor det foregår på deres præmisser. Her er forkyndelsen målrettet børnene, og det skal den være både i tale og sang.

Hvis en salmetekst skal sige de yngste noget, må den opleves vedkommende. Det gør den, hvis den vækker genklang i barnets verden. Man kan sagtens sige vægtige og vigtige sandheder med enkle ord. Og en salmetekst behøver ikke at være indholdsmæssig tynd, fordi den er enkel i sin form.

Jordnær og dagligdags

Da Danmarks folkekirkelige søndagsskoler engang sidst i halvfjerdserne udskrev en salmekonkurrence om børnesalmer, tænkte jeg: Der må kunne skrives letforståelige tekster til børn og unge med lidt mere kød på, end det ofte er tilfældet i de letbenede kristne børnesange. Så jeg gav den hele armen og skrev en salme, der begyndte med skabelsen og sluttede med genoprettelsen og livet på den nye jord. Salmen ”Herren skabte jordens kugle” blev mit gennembrud som tekstforfatter til børn. Senere har jeg erkendt, at hele frelseshistorien ikke nødvendigvis skal lægges ind i én salme.

Børn skal have en vis alder, inden de formår at tænke abstrakt. Derfor skal tekster til de yngste ikke være abstrakte. Tvært imod må de meget gerne være rigtig jordnære og sige noget, som barnet kan forbinde med dagligdagen. Relationer mellem mennesker for eksempel. Eller hverdagsting jeg går og tænker over eller tumler med. Kristenliv er jo hverdagsliv og ikke bare noget, vi beskæftiger os med i kirken om søndagen.

I alt, hvad vi foretager os igennem ugen, er relationen til Gud vigtig. Vi vil gerne lære børnene, at Gud er hos os med sin kærlighed. Han er usynlig tilstede, og han vil os det godt. Jeg har forsøgt at sætte mig ind i barnets tankegang, da jeg skrev følgende salme. Her er målgruppen de lidt større børn, der godt kan bruge billeder til at forstå noget vigtigt:

Kære Gud, jeg syn's, det er så svært at vide,
om du er her og kan høre mine ord,
det var bedre, hvis du sad her ved min side,
på min dyne eller ved mit skolebord.

Kære Gud, måske er du som selve solen,
den er skjult for mig, når skyerne er grå,
men den skinner fra ækvator og til polen,
bagved skyerne er himlen altid blå.

Jeg vil tænke på, at solen er bag skyen,
og som solen er du også overalt,
du er her og der, på landet og i byen,
og du hører altid, når der bliver kaldt.

Jeg vil tro, du er usynlig ved min side,
i min skole og derhjemme hvor jeg bor,
kære Gud, jeg syn's, det er så godt at vide,
at du er her og kan høre mine ord.

2008

Senere, i 2015, skrev jeg salmen ”Gud, du kender alle mine veje” (nr. 850 i ”100 salmer”). Teksten tager udgangspunkt i salme 139. Her var målgruppen især teenagerne, som ofte kan føle sig usikre og små. Jeg ville gerne gøre salmen hverdagslig og jordnær og samtidig åbne for det store og ufattelige, at den almægtige Gud kender lille mig. Og han omslutter mig med sin kærlighed.

Teksten er lidt mere krævende end salmeteksten ovenfor, men den rummer nogle af de samme tanker og er stadig enkel i sin form. Teenagere kan, til forskel fra mindre børn, forstå og glæde sig over mere abstrakte vendinger. Så her får poesien lov at blomstre lidt, og ”livet rækker sine fremtidshænder ud mod mig”.

Salmen er på fem vers. Nedenfor er gengivet vers 3 og 4:

Gud, du kender alle mine dage,
også dem jeg ikke selv har mødt.
Du ser både fremad og tilbage,
du har elsket mig, før jeg blev født,
i din bog stod mine dage skrevet,
før en eneste af dem var levet.

Livet rækker sine fremtidshænder
ud mod mig og siger kærligt: kom!
Jeg går ud i det, jeg ikke kender,
det jeg håber på og drømmer om.
Gode Gud, det er så godt at vide,
du er over alt og ved min side.

Bibehistoriske fortællinger

De bibehistoriske fortællinger er som bekendt en guldgrube, når det gælder menneskelivets mange facetter. En af bibehistoriens farverige personer er Moses. En stor mand, som fik store opgaver betroet. Og samtidig er han et godt eksempel på et helt almindeligt menneske med svagheder som alle os andre. En af de børnesalmer, jeg i tidens løb har fået mest respons på af børn, er teksten om Moses, der var en bangebuks. Den er ikke stor poesi, men går tilsyneladende lige ind. Det er ikke spor fantastisk at være en bangebuks, men det er fantastisk, at vi har en stærk Gud, der kan li' bangebukse!

Se, Moses var en bangebuks,
han turde ikke gå,
men Herren ville sende ham,
det kunne han forstå.

Til kongen gik en bangebuks
og bangebuksens bror.
De gik, fordi de skulle gå,
og talte Herrens ord.

Og bangebukse bruger han
endnu, den stærke Gud,
og derfor må jeg også gå
for ham at bringe bud!

1987

Vi har alle sammen brug for at kunne spejle os i andre. Barnet har i høj grad det behov. Også af den grund er fortællingerne fra både det gamle og det nye testamente så velegnede til salmer og sange for børn. Igen og igen minder teksterne os om, at Gud ikke kræver af os, at vi er perfekte. Vi kan identificere os med den bange Moses og den svigtende Simon Peter eller for den sags skyld et dumt får.

At tale til følelserne

En tekst opleves vedkommende, når den taler til følelserne. Som mor og som pædagog og leder i kirkens børneklub har jeg mange gange oplevet, hvordan der bliver lyttet, når en fortælling rører ved noget i følelseslivet.

Hvis fortællingen for eksempel er lignelsen om det mistede får fra Lukas 15, kan teksten levendegøres og få en ny drejning ved at se det hele med fårets øjne. I salmen nedenfor har jeg forsøgt at udtrykke følelser og male stemninger. Vi er alle påvirkelige af stemningsbilleder, og det åbne barnesind er det i særdeleshed. Fåret får lyst til at stikke af, ligesom mange børn kan få det. Først har fåret det sjovt. Så bliver det skrækkelig bange. Og endelig fyldes det af glæde og stor tryghed, da hyrden om aftenen finder det og bærer det hjem til de andre i folden.

Jeg har en tro på, at en salmetekst som den her citerede kan være med til at give barnet en oplevelse af Guds uendelige omsorg.

I fårefolden gik et får
og tænkte, at det ville
se lidt af verden udenfor,
for folden var så lille.
En skønne dag stak fåret af,
nu var det løbet hjemmefra
ud i den store verden.

De første timer fløj af sted,
det var så sjovt derude,
men da så solen den gik ned,
stak ulven i at tude,
og da var fåret knap så kæk,
det blev aldeles stiv af skræk
og længtes hjem til folden.

Det tænkte i sin ensomhed
på vennerne derhjemme,
det længtes efter foldens fred
og hyrdens rare stemme.
Da hørte det med ét en lyd,
og det blev ellevild af fryd,
det hørte hyrden kalde.

Det får der før var syg af frygt
og savned' ly og varme,
det puttede sig ganske trygt
i hyrdens stærke arme.
Det lod sig bære hjem igen
af fåreflokkens bedste ven,
den altid gode hyrde.

1992, 2011

Melodierne

Hvis en salme skal blive en bestseller, må den bæres frem af en god melodi. Melodier taler også til følelserne. Glade og lette melodier får det bedste frem i os og gør os åbne og modtagelige for teksternes budskab.

Jeg har erfaret, at en bestseller blandt konfirmander i mange år har været Hans Anker Jørgensens salme ”Du, som gir os liv og gør os glade.” Med et ligefremt og dagligdags sprog forkyndes en masse fantastiske sandheder. Og forfatteren har selv givet teksten tøj på og iklædt den en melodi, der passer flot til teksten. I det moderne tøj går salmen lige ud til de unge og marcherer direkte ind i hjerterne.

Desværre tror jeg, at mange gode tekster ligger upåagtet hen, fordi de ikke har været lige så heldige med melodien. Der er udgivet en hel del salmer, som aldrig fænger, fordi melodierne enten er for vanskelige eller for kedelige.

Måske ligger der også tekster rundt omkring i skufferne, som aldrig har fået en chance, fordi de ikke har fået tøj på i form af en god melodi. Selv har jeg tekster i arkivet, som jeg finder brugbare, men da de mangler en moderne melodi, og jeg ikke er nogen god komponist, ja, så ligger de der endnu.

(Alle de citerede tekster findes i Salmedatabasen)